

پوپولیسم ایرانی

تحلیل کیفیت حکمرانی محمود احمدی نژاد از منظر اقتصاد و ارتباطات سیاسی

علی سرزعی

نشر کردگدن

فهرست

پیش‌گفتار ----- ۱

فصل یکم: چارچوب نظری

- ۷ پرسش‌های پژوهش ----- ۷
- ۸ چرا چارچوب نظری؟ ----- ۸
- ۹ مفهوم عوام‌گرایی (پوپولیسم) ----- ۹
- ۹ عوام‌گرایی (پوپولیسم) در سیاست ----- ۹
- ۱۳ عوام‌گرایی (پوپولیسم) در مدیریت ----- ۱۳
- ۱۸ عوام‌گرایی (پوپولیسم) در اقتصاد ----- ۱۸
- ۲۰ بیماری هلندی، اثر آزمندی و شومی منابع ----- ۲۰
- ۲۲ دولت رانتی ----- ۲۲
- ۲۶ منابع ----- ۲۶

فصل دوم: پیش به سوی سیاست

- ۲۷ درآمد ----- ۲۷
- ۳۰ احمدی‌نژاد و امام خمینی (ره) ----- ۳۰
- ۳۳ احمدی‌نژاد و دوم خرداد ----- ۳۳
- ۳۵ رقابت دو نظریه ----- ۳۵
- ۳۷ فرزند انقلاب ----- ۳۷
- ۴۱ ورود به عرصهٔ سیاست ----- ۴۱
- ۴۶ فتح شورای شهر ----- ۴۶

آزمون مدیریت شهری ----- ۴۷

زمزمه عوام‌گرایی در مدیریت شهری ----- ۴۹

خیز به سمت ریاست جمهوری ----- ۵۱

جاذبه افسونگر دولت نزد ایرانیان ----- ۵۲

انگیزه‌های فردی برای حضور در قدرت ----- ۵۴

نحوه حضور در انتخابات ----- ۵۵

پی‌نوشت‌ها ----- ۵۸

فصل سوم: تبلیغات سیاسی در انتخابات ۱۳۸۴

درآمد ----- ۶۵

مبانی ----- ۶۶

تحلیل راهبردهای تبلیغاتی نامزدها ----- ۶۷

قدرت متقاعدسازی پیام‌ها ----- ۷۰

تبلیغات و فرهنگ سیاسی مردم ----- ۷۳

مدیریت تبلیغات ----- ۷۵

ارزیابی فیلم‌های تبلیغی ----- ۸۱

تاکتیک‌های تبلیغاتی احمدی‌نژاد ----- ۸۲

منابع ----- ۸۵

فصل چهارم: سبک حکمرانی و مدیریت نهاد دولت

زلزله تغییرات مدیران ----- ۸۷

نبرد با بوروکراسی ----- ۹۰

بی‌مهری به نظام کارشناسی و انحلال سازمان برنامه ----- ۹۳

تمرکز تصمیم‌گیری ----- ۹۵

سفرهای استانی ----- ۹۶

انتصاب‌های رفاقتی ----- ۱۰۱

تلاش برای متمایز شدن ----- ۱۰۴

بی‌ثباتی در نهادها و سیاست‌ها ----- ۱۰۴

تضعیف وجدان کار و اخلاق حرفه‌ای ----- ۱۰۷

پی‌نوشت‌ها ----- ۱۱۱

فصل پنجم: سیاست‌های اقتصادی در دوره نخست ریاست جمهوری

سیاست‌های اقتصادی عوام‌گرایانه ----- ۱۲۵

بی‌حرمتی به علم اقتصاد ----- ۱۲۵

گردباد درآمد نفت ----- ۱۲۸

سودای پیشرفت سریع و عادلانه ----- ۱۳۲

استقبال از بیماری هلندی ----- ۱۳۵

ظهور پیامدهای بیماری هلندی ----- ۱۳۶

اراده‌گرایی در اقتصاد ----- ۱۳۹

بدهمی پدیده تورم ----- ۱۴۱

تصور خام از نقش اقتصادی یارانه برای تحقق عدالت اجتماعی ----- ۱۴۳

نرخ بهره عرصه‌ای دیگر برای بروز اراده‌گرایی ----- ۱۴۶

مداخله در بانک‌ها ----- ۱۴۸

بنگاه‌های زودبازده ----- ۱۴۹

خصوصی‌سازی ----- ۱۵۱

سهام عدالت ----- ۱۵۲

دیگر مصادیق عوام‌گرایی در عرصه اقتصاد ----- ۱۵۳

سهام‌بندی بنزین با توزیع کارت سوخت ----- ۱۵۵

عملکرد اقتصادی دوره نخست ----- ۱۵۷

پی‌نوشت‌ها ----- ۱۵۹

فصل ششم: سیاست خارجی در دوره نخست ریاست جمهوری

جهان‌بینی احمدی‌نژاد ----- ۱۷۹

ابزارهای صدور انقلاب ----- ۱۸۰

نگرش انقلابی به وزارت امور خارجه ----- ۱۸۱

پرونده اتمی ----- ۱۸۲

شخصی شدن سیاست خارجی ----- ۱۸۳

انکار هولوکاست ----- ۱۸۵

جمع‌بندی ----- ۱۸۹

پی‌نوشت‌ها ----- ۱۹۰

فصل هفتم: سیاست داخلی در دوره نخست ریاست جمهوری

۲۰۹	-----	اخراج اصلاح طلبان و یکپارچگی قدرت
۲۱۱	-----	احمدی نژاد و گروه‌های مرجع
۲۱۳	-----	احمدی نژاد و اصول‌گرایان
۲۱۵	-----	احمدی نژاد و توده‌های حامی
۲۲۰	-----	پی‌نوشت‌ها

فصل هشتم: تبلیغات انتخاباتی در انتخابات ۱۳۸۸

۲۲۷	-----	تحلیل مناظره رضایی و احمدی نژاد
۲۳۷	-----	تحلیل مناظره موسوی و احمدی نژاد
۲۴۴	-----	تحلیل مناظره کروبی و احمدی نژاد
۲۵۰	-----	جمع‌بندی

فصل نهم: تحلیل اعتراض‌های ۱۳۸۸

۲۵۱	-----	درآمد
۲۵۱	-----	تحلیل‌های رایج از اعتراض‌های ۱۳۸۸
۲۵۲	-----	مقایسه نظام‌های اکثریتی و تناسبی
۲۵۴	-----	تحلیل اعتراض‌های ۱۳۸۸

فصل دهم: سیاست‌های داخلی در دوره دوم ریاست جمهوری

۲۵۹	-----	درآمد
۲۶۰	-----	سیاست خارجی
۲۶۲	-----	سیاست داخلی
۲۶۲	-----	اعتراض‌های ۱۳۸۸ و رابطه اصول‌گرایان با احمدی نژاد
۲۶۴	-----	تبلیغات اصول‌گرایان علیه احمدی نژاد

فصل یازدهم: سیاست‌های اقتصادی در دوره دوم ریاست جمهوری

۲۶۷	-----	درآمد
۲۶۸	-----	ایده هدفمند کردن یارانه‌ها

۲۷۱	-----	اجرای سیاست نقدی کردن یارانه‌ها
۲۷۴	-----	عملکرد طرح هدفمندی (نقدی کردن) یارانه‌ها
۲۷۶	-----	مسکن مهر
۲۸۳	-----	تحریم و واکنش نظام سیاستگذاری
۲۸۴	-----	اثر تحریم بر اقتصاد و صنعت
۲۸۵	-----	رشد اندازه دولت
۲۸۸	-----	عملکرد اقتصادی در دوره دوم ریاست جمهوری
۲۹۲	-----	پی‌نوشت‌ها

فصل دوازدهم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

۳۰۳	-----	میراث احمدی نژاد برای اقتصاد ایران
۳۰۷	-----	خدمات احمدی نژاد
۳۰۸	-----	آسیب‌ها و زیان‌های احمدی نژاد
۳۱۳	-----	درس‌های پدیده احمدی نژاد برای حاکمیت
۳۱۵	-----	درس‌های پدیده احمدی نژاد برای اصلاح طلبان و روشنفکران
۳۱۷	-----	درس‌های پدیده احمدی نژاد برای اصول‌گرایان
۳۱۸	-----	درس‌های پدیده احمدی نژاد برای توده مردم
۳۲۱	-----	سخنی با خوانندگان کتاب
۳۲۲	-----	دستورکاری برای آینده
۳۲۳	-----	هشدار نسبت به برداشتی اشتباه
۳۲۳	-----	خطر احمدی نژاد یا احمدی نژادیسیم

۳۲۷	-----	پیوست یکم: عوام‌گرایی (پوپولیسم) در امریکا
۳۲۹	-----	حزب مردم
۳۳۰	-----	هیو لانگ
۳۳۱	-----	جرج والاس
۳۳۱	-----	راس پروت
۳۳۲	-----	دونالد ترامپ

- پیوست دوم: عوام‌گرایی (پوپولیسم) در امریکای لاتین ----- ۳۳۷
- عوام‌گرایی در دوران زمامداری آئنده در شیلی ----- ۳۳۷
- عوام‌گرایی در ونزوئلا ----- ۳۴۲
- عوام‌گرایی از نوع کارلوس آندره پرس ----- ۳۴۲
- عوام‌گرایی از نوع هوگو چاوز ----- ۳۴۶
- منابع ----- ۳۵۴

پیوست سوم: گزیده‌ای از سخنان محمود احمدی‌نژاد ----- ۳۵۵

پیش‌گفتار

امروزه بدگویی از کارنامه محمود احمدی‌نژاد در میان بخشی از جامعه رویه رایجی شده است؛ بسیاری از مسئولان کنونی ایرادهای موجود در نظام اقتصادی را به تصمیم‌های اشتباه دوران احمدی‌نژاد نسبت می‌دهند. مشاهده نشدن تغییر جدی در وضع توسعه‌یافتگی کشور با وجود هزینه‌کرد حدود ۶۵۰ میلیارد دلار، مخالفان را در موضع سرزنش هواداران او قرار داده است. کار به جایی رسیده است که کسانی که تا دیروز از او جانانه حمایت می‌کردند، امروز می‌کوشند از او فاصله بگیرند و این فاصله گرفتن را با توجه به ترمد او از دستور رهبری نظام توجیه و رفتار خود را ناشی از ولایت‌مداری ارزیابی می‌کنند. برخی دیگر، نزدیکی احمدی‌نژاد به اندیشه‌های اسفندیار رحیم‌مشایی را نوعی انحراف ایدئولوژیک قلمداد و از این زاویه، روی‌گردانی خود را توجیه می‌کنند. این افراد عموماً عملکرد احمدی‌نژاد را در دور نخست ریاست جمهوری ممتاز و در دور دوم نامناسب و غیرقابل دفاع می‌دانند.

در هیاهوی تمام این سخنان و موضع‌گیری‌ها چند چیز مغفول مانده است؛ نخست اینکه احمدی‌نژاد هنوز نزد بخشی از جامعه محبوب است و انکار این محبوبیت بیش از هر چیز انکار واقعیت است. چه کسی جز افراد متعصب به انکار واقعیت و واقع‌انگاری تمایلات راضی می‌شود؟ محمود احمدی‌نژاد هنوز برای بخشی از جامعه ایران نمادی از یک رهبر مردمی است که اشکالاتی هم داشته است. از دید این افراد، وجود اشکال در عملکرد او قابل انکار نیست، اما چنان نیست که او در مجموع نمره منفی بگیرد و روشن است که چه کسی بدون اشکال و کدام دیکته نوشته شده بی‌غلط است. برای این افراد این نکته به اثبات نرسیده است که روش حکومت‌داری احمدی‌نژاد مطلوب نبوده و نتوانسته است انتظارات جامعه را برآورده سازد. دوم اینکه هنوز بخشی از مخالفان او استدلال‌ها و شواهد ضعیفی برای مخالفت خود عرضه می‌کنند. تمسک به تمسخر و هجو یکی از راه‌های پوشاندن ضعف استدلال است، و قطعاً برخی افراد